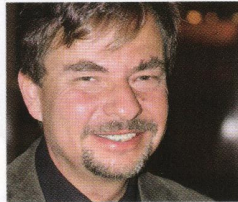

Hur många älgar har vi råd med?

Hur mycket älg bör vi ha i skogarna? Professor **Peter Lohmander** har räknat på saken. I det här debattinlägget presenterar han ett konkret svar ur företagsekonomens perspektiv.

Är det bra att vi har älg i Sverige? Om vi ska ha älg: Hur många bör vi ha?

Detta är några av de frågor som man kan ställa sig som medborgare, skogsägare, jägare med mera. Generellt kan man tycka att älgar, liksom andra djur och växter, bör få existera. Vi brukar ju hävda att den biologiska mångfalden bör värnas.

Å andra sidan kommer vi inte ifrån att vissa livsformer kan orsaka många problem för andra. Allting hänger ihop. Vissa bakterier kan exempelvis vara nödvändiga för våra magars funktion. Andra bakterier och virus kan orsaka död och plåga.

Så är det också med älgarna!

Vissa personer har stor behållning av att jaga älg. Andra personer dödas eller invalidiseras i trafikolyckor orsakade av älg.

Många skogsägare finner också att älgarna äter upp deras tallplanteringar.

EXAKT HUR MÅNGA älgar som finns kommer vi aldrig att veta. Statistiska undersökningar har under de senaste åren genomförts i olika områden. En typisk siffra är 10 älgar per 1 000 hektar men variationerna är stora. Låt oss anta att 10 älgar per 1 000 hektar beskriver nuläget.

Professor Leif Mattsson och hans medarbetare har räknat ut att bruttojaktvärdet för älg i Sverige, år 2005/2006, var cirka 1,44 miljarder kronor. De kom också fram till att jaktkostnaden för genomsnittliga jägare i Sverige var 64 procent.

✓ Nettojaktvärdet är då 518 miljoner kronor.

✓ Trafikolyckorna med älg kostar 617 miljoner kronor (rapport av Ingemarson, Claesson och Thuresson, rapporterade år 2007).

Man skulle man kunna göra en väldigt enkel kalkyl och säga att trafikolyckorna med älg kostar mer än nettojaktvärdet på älg:

✓ $617 - 518 = 99$ miljoner kronor i årskostnad.

✓ Om vi då dessutom tar hänsyn till älgskadorna på skog så är älgarna en uppenbar förlustaffär.

NU ÄR emellertid saken den att man inte nödvändigtvis måste välja allt eller inget.

Man skulle kanske kunna reducera storleken på älgstammen?

I stort sett bör man kunna förvänta sig att antalet trafikolyckor och skadorna på skogen är proportionella mot antalet älgar.

Vi får följande enkla samband mellan K1 (kostnaden för trafikolyckor, miljoner kronor per år) och S (antal älgar per 1 000 ha i vinterstam): $K1 = 61,7 S$.

Den "älgberoende marginalkostnaden för trafikolyckor" blir därför 61,7 MSEK.

K2 (nuvärdet av kostnaderna för älgbetesskador orsakade av nu existerande älgar har beräknats till cirka 300 miljoner kronor per år).

Om vi antar att dessa också är proportionella mot älgtätheten får vi följande enkla samband: $K2 = 30 S$. Den "älgberoende marginalkostnaden för bete" blir därför 30 MSEK.

Marginalkostnaden för älgstammen blir: $MK = 61,7 \text{ MSEK} + 30 \text{ MSEK} = 91,7 \text{ MSEK}$.

JAKTVÄRDET ÄR INTE alls proportionellt mot antalet älgar. Om vi har noll älgar så är jaktvärdet noll. Om antalet älgar ökar så stiger jaktvärdet snabbt i början. När antalet älgar ökar ytterligare, så stiger jaktvärdet allt långsammare.

Man kan säga att älgjakt, per älg, är väldigt intressant så länge som antalet älgar är lågt. När det finns gott om älg, blir intresset för att jaga ytterligare en älg, allt lägre. **Se diagram 1.**

OM VI EXEMPELVIS endast har 2 älgar per hektar så ökar jaktvärdet med cirka 26 miljoner kronor om vi ökar älgtätheten till 2,1.

Om vi redan har 15 älgar per hektar och vi ökar till 15,1 så ökar jaktvärdet med 2 miljoner kronor.

När vi har den optimala älgtätheten så är marginalintäkten lika med marginalkostnaden.

Detta inträffar när vi har cirka 6 älgar per 1 000 hektar i vinterstam. (Om vi har lägre älgtäthet är marginalintäkten högre än marginalkostnaden. Om vi har högre älgtäthet är marginalintäkten lägre än marginalkostnaden.) **Se diagram 2.**

Foto: Peter Lohmander

Så kan vi hålla älg och älgskador i schack

1. Älgstam på optimal nivå: Cirka 6 älgar per 1 000 hektar i vinterstam.

2. Fundera över hur skogsbruket bör anpassas till älgarna. När vi har risk för betesskador är det ekonomiskt optimalt att skapa flexibilitet i de skogliga förnyringarna genom att, på lämpliga marker, plantera blandbestånd med exempelvis tall och gran. Först om ett par decennier kan man veta hur älgskadorna har utvecklats. Om det då visar sig att man inte har fått omfattande älgskador, kan man välja att låta tallen bli huvudträdsdrag i den vuxna skogen. Har man däremot haft otur med älgskador på tall, kan man gallra ut tallen (till massaved eller energived) och låta granen växa vidare till slutavverkning.

Läs mer:

Det här är en något förkortad och förenklad version av debattinlägget.

Originalen kan läsas på <http://www.lohmander.com/Information/Ref.htm>.

Där finns också fler analyser av kostnaderna för älg.

Jaktvärde för älg, på marginalen

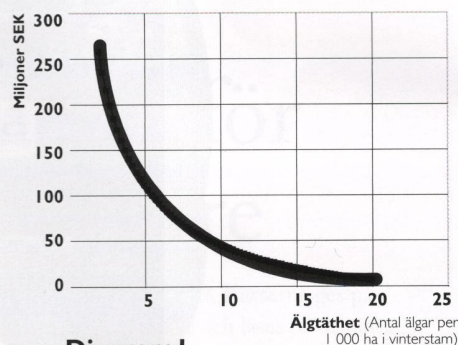

Diagram 1.

Jaktvärdet är omräknat till prisnivån 2010.

Bestämning av optimal älgtäthet

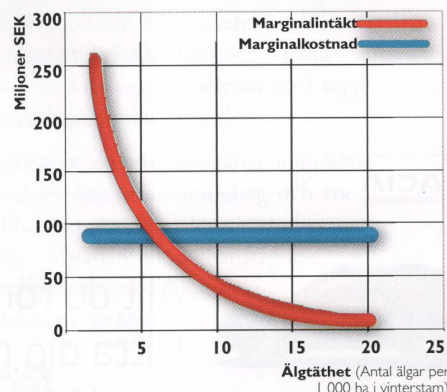

Diagram 2.

Nr 1
2011

VI SKOGSÄGARE

Förhållning från landets skogsägareföreningar – Pris 55 kronor inkl moms

